

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 39.

Lýsingarprisur fyri pettegglur: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 28. september 1935.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivastovuni. Telf. 143.

9. árg.

„Gáblaveldið.“

I »Dagblaðnum«, sum kemur út annanhvønn dag, nr. 58 lesa vit hesi fyndarorð:

»I »Socialdemokraten« Nr. 37 skrives følgende: »Anana« sigist ikki at vera fullgjøgd útgjord til slikan útróður,« og i Telegrammet fra Dam til Stauning: »idet »Anana« siges være daarlígh udrustet til manovrene med Baadene i aaben So i daarlígh Vejre.«

»Disse Udtalelser falder saa godt i Traad med al den Polemik det samme Blad fremførte i Løbet af Vinteren om Gabelsvælde og lignende.«

»Dagblaðið« roynir harnæst at sláa fast, at »Bladet« (»F. S. D.«), der paastaar at ville varetage Fiskernes Interesser, stadig er uvenlig stemt mod ethvert nyt Initiativ indenfor Færoernes Fiskerimetoder.« Hetta eru orð til muna!

Tá eg læs avskrift av telegramminum, sum Dam hevði sent til Stauning, hugsaði eg sum so, at Dam er tann einasti, sum hevur gripið sakina, sum hon av sonnum átti at takast.

Vit minnst øll, at teir stóru harrar, sum stovnaðu felagið »Uvake«, talaðu og skrivaðu, at nú skuldu Føroyingar einki nýta teir havnirnar, sum Danir av náði og miskunn unnaðu okkum í Grønlandi. »Anana« skuldi liggja úti á bankunum, og har var alt gott og væl.

Seinni hevur pípan fingið eitt annað ljóð, og hilt stóra »Anana« kundi ikki liggja á bankunum, og teir stóru mennir máttu heita á hin fyrrverandi eigarbeiðaran, sum er statsministari í tí litla Danmark. Ikki logið, um Stauning streyk sær um skeggið og hugsaði seg eitt sindur um, áðrenn hann svaraði.

Slíkt hevði hann ikki væntað. Teir stóru mennir, sum breggjast so ógilt í »Berlingske Tidende og øðrum kapitalist-bløðum! Ja, hvat feilti nú monnum?

Men Dam rakti seymin á høvðið. Hann greiddi Stauningi frá, at »Anana« ikki var útgjord so væl, sum ætlað var frammanundan, ella av aðrari orsök ikki kundi arbeiða úti á bankunum, soleiðis sum ætlanin var í vár. Hetta skilti Stauning, og tá var alt leyst og liugt.

Eg vil ikki gera nokrum manni órætt. Harfyri vil eg nevna, at harra fólkatingsmaður Samuelsen royndi, hvat hann kundi, og hansara framgangsmáti í hesari sak er alla æru verdur.

Tá »Dagblaðið« skrivir um Gáblaveldið, so minnst eg, at innsendari — so vítt eg minnst var tað ein fiskimaður — skrivandi nakað um Gábel. Hann meinti, at nú er tíð hjá fiskimonnum at taka sær um reiggj og royna at lita á seg sjálfvan.

I hesum mega vit javnaðarmenn geva fiskimonnum viðhald, og so vítt møgulegt mega vit eggia teim til og veita teim stuðul, so teir við og við kunna koma at standa á egnum beinum.

At samanlíka »Anana« við Gábel var kanska ómikið avgjørt; men at Gábel ræður her á landi, tað vita vit øll — ikki ein Gábel — nei, fleiri Gáblar, og tað er ikki betri fyri tí.

Ongatíð hevur hin føroyski fiskimaðurin verið meira kúgaður enn heint nú. Aldri hava »Uvagsautónimnar« verið so tættar sum nú, og ein nýggjur sakførari kemur fyrr og annar eftir og búsetist í Føroyum. Tað er ikki av góðum.

Her má nakað gerast! Eg vil minna á nokur orð, sum harra P. M. Dam og undirritaði skrivaðu í hesum blaði í fjor:

»Hin einasta leiðin hjá tær, fiskimanninum, nú er at knýta alla orku tína um sjálvur saman við starvsbrøðrum at taka róðrið og taka tey tok, ið mugu takast.

Føroya fiskimenn, Føroya skiparar, Føroya lögting saman í eina kraft - og um útgerðarmenninir vilja vera við sum fjórði táttur, so ongantíð betri.

Fiskimaður, verð tín egni eydnusíður! Kom og nýt vitjunarstundina!

Ja, nú verður lögtingsval í vetur. Nú ræður um hjá fiskimonnum at seta slikar menn inn á Føroya lögting, sum vilja hjálpa fiskimonnum at fáa betri for, sum fiskimennir kunna fola seg tryggan umborð á — ikki bert tí at tey eru stór og sterk, men eisini tí, at tey eru fiskimansins egna ogn.

Hetta má vera málið, sum stevnast má fram ímóti. Og tað ber væl til, ífall allir fiskimenn og arbeiðsmenn draga eina línu.

Ognarleysisir um allan heiminn fylkist!

J. H. Danbjørg.

Endurnýggjan av fiskiflota okkara.

Tey seinastu árin hava fiskiskipini í Føroyum fækkað í størum, á somu tíð sum flotin eldist, og tað verður skílligt, at nóg skip nú eru so gomul, at tað loysir seg ikki at bota um tey, so fiskiflotin einans av hesi orsök má fækka ár undan ári, um einki munagott verður gjørt fyri at fáa nýggj skip. Tað má tí gerast alt, ið gerast kann fyri at fáa teimum so lagaligar lánitreytir sum møgulegt, sum vilja útvega nýggj fiskifor. Tá tingið nokk fer at taka støðu til tað uppskotið til lánitreytir til føroysk fiskiskip, sum ríkisstjórnin sendi higar í vár, loyva vit okkum at ávísa ymist, sum vit halda vera týðningarmikið fyri at fáa eina lagaliga og tíðarhóskandi lániskipan. Um hetta uppskotið ikki er á tann hátt, sum Føroyingar kundu ynskt so má tað haldast at vera eitt nýttligt grundarlag, og tí má roynast at fáa sum best burtur úr tí.

Vit halda, at punktið í uppskotinum um lístskot ca. 20 % er gott. Lánið eigur at verða 67 % so at ca. 13 % skulu gjaldast í hondina.

Tað, ið hevur mesta týðningin, er, at teir menn fáa lán, sum eru forir fyri at dríva skipini, og tí má ansast væl eftir, hvort ið fáa lánini. Tað er í gott, at her verður sett ein nevnd, ið skal verða »Fiskeribankens« leiðbeinandi og mæla til ella frá láni. Tað má tí verða ansað væl eftir, at teir menn, sum Løgtingið setur í hesa nevndina, verða menn, sum kenna sjódrift okkara og teir menn, sum eru í henni, eins og tað má leggjast nevndini eina við at kenna sína ábyrgd bæði yvirfyri »Fiskeribankens« og Føroya fólki, so hon bæði torir mæla til lán og mæla frá láni, eftir sum hon kennir lánsskjararnar til.

Føroysk tryggingarviðurskifti eru enn alt annað enn góð, og eingin munagóð endurnýggjan fæst av skipaflota okkara, uttan tryggingarviðurskiftini fáast í eitt annað og betri lag. Her eigur at verða — undir eftirhýggjan Løgtingsins — tryggingarfelag, sum øll skip, sum hava lán úr almennum grunni, skulu vera tryggjað í. Hesa trygging eigur Løgtingið at taka ábyrgdina fyri. Eisini átti Løgtingið helst yvir fyri »Danmarks Fiskeribank« at tikid ábyrgdina fyri ein minni part av láninum, t. d. 10 % — á tann hátt vildu teir menn, sum her í Føroyum verða settir til at vera ráðgevarar lánunum viðvíkjandi kent ábyrgd bæði yvirfyri »Danmarks

Fiskeribank« og Føroya Løgtingi og tí roynt at verið uppافت varnari í dómum sínum.

Lán eiga úr almennum grunnum bert at verða givin til nýggj skip, tó undantikið trolarar.

Lán eiga helst ikki at verða givin einstokum monnum, men smærri feløgum. Tað eigur at verða ansað eftir — tá ið mælt verður til at geva lán —, at í hesum feløgum eru bæði menn sum eru forir fyri at dríva fiskaveiði — sum skiparar t. d. — og menn, sum eru forir fyri at standa fyri fiskavirkning og fiskasølu.

Feløg, sum eiga fleiri skip, eiga ikki at fáa lán fram um felog við einum skipi, uttan so er, at hesi verða ikki funnin nóg góð til at fáa lán.

Tann ráðgevandi nevndin eigur á hvørjum ári at krevja sær fyrilagdan grannskoðaðan roknskap fyri øll tey skip, sum hava almenn lán.

Nú síðan fiskasolan t. d. til Spania er vorðin takmarkað, kann væl bera á okkurt árið at fiskað verður meir enn selt kann verða. Løgtingið má tí fáa ræði til at hava umsjón við fiskasoluna á tann hátt, at ikki nakrir fáir menn taka alla fiskasoluna undir seg, men at um so verður, at fiskað verður meir enn selt selt til tey lond, sum hava takmarkað innfluttning hiðani, so hvørt skip skal hava rætt til at fáa selt sín part ella fáa viðurlag á annan hátt.

Tórshavn, 16. september 1935.

Fyrrverandi skiparar.

Løgtingið 1935.

Kor arbeiðsmanna.

Harra O. M. Schultz hevur í Keypmannahavnar »Social-Demokraten« skrivað eina hvassa grein um arbeiðara- og fiskimanna kor her á landi. Justitsministerið hevur sent hesa grein til amtið, ið hevur viðarsent hana til Føroya lögting.

Av henni kom at standa ein stókur dystur.

A. Samuelsen

heindi málið í ymsamálanevnd.

N. Nielsen

helt, at tað ikki bar til at lata sakina sleppa soleiðis. Tað var óhoyrt, ið Schultz skrivaði. Viðurskiftini her á landi vóru væl ógvn — tað kundi kanska vera nakað í tí. Men sum her var skrivað, so ringt var ikki vorðið. Her hevði fólk nóg mikið at eta. Maðurin kendi tí rimiligt einki petti til tað, ið hann skriv-

aði um. Hann leyp á teir, keypmenninar, og segði, at prísirnir vóru 50 % ov høgir. Talarin vónaði, at tingmenn vildu vísa hetta burtur sum ramasta ósannheit. Tað var ósannheit, at her varð góldið svoltungarlónir. Viðurskiftini her vóru ikki sum niðri í Danmark. Talarin vildi friftaka sín »stande« fyri so grovar »beskyldningar«. Keypmenn høvdu ikki fólk í lummanum — nei, nei! Tað var vist umvent. Fólkid hevði keypmenninar í lummanum. Føringi, sum reidararnir sendu fiskimenninar út við, vóru eingir deyðsiglarar. »Likkistur« tveitti hesin Schultz út — tað var ræðuligt at hoyra, helt N. N. og meinti, at O. M. Schultz gjordi Føroyingum einki uttan skaða. Schultz báði í Danmark. Hann hevði verið í Føroyum, jú, tað hevði hoyrt og sæst í Dams blaði. Men talarin hevði eisini hoyrt, at hann var eksporterarur burtur niður aftur av kommununi. Tað vildi hann takka kommununi so hjartaliga fyri.

A. Samuelsen

var ministerinum takksamur fyri at hava fingið hesa grein av harra ella frú Schultz — hann visti ikki hvat fyri slag hesin persónur var. Men talarin var vanur at siggja tveit. Hann helt, at N. N. tók nakað tungt uppá sakina. Skipini vóru tað mest sigandi í sakini. Men tað, ið hesin Schultz skrivaði um skipini, var ikki eitt brígl móti reidarunum, men móti statsins tilsyni. Var tað neyðugt at »kondemnera« skipaflotan, mátti tað gerast. Men tað var tað ikki. Hann helt, at ministerið kundi haft sent sakina til skipstilsynið. Tað passaði ikki, at keypmenninir høvdu fólkid í lummanum. Keypmenn mundu heldur lúta fyri fólkinum. Ein maður, sum skyldaði 100.000, men bert átti 1000, var líka glaður. Hann var tann sterkari av tí, at kreditor vann einki av honum, hvat ið hann so gjordi við hann. Viðurskiftini vóru fátækslig; men ein kundi altíð fáa okkurt at gera í Føroyum, um tað ikki altíð var so lonandi. O. M. Schultz hevði ikki vist á nakran útveg, men hevði rimiligt fingið 20—40 kr. fyri at uppstilla ta føroysku ólukkuna. Tað vóru vist ikki socialar grundir, ið dikteraðu greinina. Reidararnir kundu taka tað røliga. Hann hopaði uppá berólígoni útallirs. Nolsøe, bedingsmeisterin, segði hann, helt tey gomlu skipini vera tey bestu.

Tað var synd og skomm, at útallirsir sum »flótandi líkkistur« komu fram, so leingi skipini